

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 730. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708756875280.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Første Bog

2.1.1

289

nærsom : driftig.

390

kiggede dem »durk« : så tværs igennem dem.

391

Akkorden : overenskomsten, her betingelserne for tilbagebetaling af det besvegne beløb.

392

(-)ombæltede Valkyrie : valkyrie, egl. en af de kvindelige krigs- og døds-guddomme i nordisk mytologi, ofte afbildet som skjoldmøer; bæltet er en del af krigerdragten.

393

Listetæppe : kludetæppe. - *Knigges Omgang* : yndet, men forældet lærebog i social adfærd: *Über den Umgang mit Menschen* (1788, dansk overs. 1869) af Adolph von Knigge (1751-96). - *Almanak(er)* : kalender med oplysende og underholdende læsestof. - *Fra Amerika* : forfatteren, publicisten og redaktøren V.C.S. Topsøe: *Fra Amerika* (1872). - *en om et Kirktaarn (...)* *bellmanske Vers* : str. 2, v.7 i nr. 35 af *Fredmans epistlar* (1790) af C.M. Bellman (1740-95), se Efterskrift s.659. Det sidste ord i den citerede linje er i den svenske tekst »kvast«: bundt, kost. - *plusset* : med fede kinder. - *Svoget (...)* *Svogeteren* : ikke nødvendigvis hustrus bror eller søsters mand, men dog en slægtskabsforbindelse via ægteskab. - *en Skæppe over sit eget* : jf. *Matt.*, kap.5, v.15.

394

Paletot : let frakke.

2.1.2

395

Fusel : dårlig, ikke destilleret brændevin. - *kølsprængte* : dvs. at tagryggen ikke danner lige linje mellem gavlene. - *van der Neer* : Aest v.d. Neer (1603-77) hollandsk landskabsmaler.

396

Økonom(-) : husholder, leder af husholdning ved sygehus, fængsel el.lign.

397

Karré (en) : (mil.) rektangulær fodfolkformation opstillet til forsvar med front til alle fire sider.

731

399

Fredmans Sanger : den efterfølgende tekst er nr. 35 af samlingen *Fredmans epistlar*, ikke *Fredmans sanger*. - *Heine (...)* *Musset* : se Efterskrift s.657. - *Bröderna fara* : Ep. 35, begyndelsen af str. 1. - *krogen* :

kroen. - *Htet grand* : en smule. - *stulta* : vralter. - *bulta* : banker. - *knogen* : knoen. - *ragla* : tumler. - *stopet* : kruset, kanden. - *Fader Mowitz* : Ep. 35, slutn. af str. 1 .-*slå i* : (sv.) skænk op. -*trogen* : trofast, - *jemt* : bestandig.

2.1.3

400

Bolle : skål, bowle til punch. - *Gendarmen* : det halvmilitære gendarmkorps blev særlig synliggjort fra 1885 af Estrupregeringen.

401

Hønsfødde og (...) Svane : den populære efterdans til sanglegen »Der brænder en ild«, kendt i Danmark i hvert fald siden 1800-t. (se S. Tværmose og Thyregod: *Danmarks Sanglege* , 1931). - *Rør* : siv. - *Invalidehotellet* : spøgefuldt navnelån fra det historiske bygningskompleks i Paris, der tjente til husning af krigsinvalider. -*Matthias Corvinus* : magtfuld ungarsk konge (reg. fra 1458 til sin død 1490), der bl.a. erobrede Wien, men også som renæssancefyrste fremmede kunst og videnskab. - *Mikkel Ravn* : Hans Mikkelsen Ravn (lat.: Corvinus) 1610-63, dansk skolemand og præst, forfattede betydningsfulde skrifter om verslære og musik.

402

Vartpenge : efterløn; her måske spøgende om, at han forsørges af hustruen. - *Visdommens Bog* : betegnelsen dannet efter det populære, men ikke kanoniserede bibelske skrift. - *Verstanden* : (ty.) (har De forstået? - *kommt doch alles später* : (ty.) (det) kommer jo alt sammen senere. - *Heine(s)* : i digtet »Der Abgekühlte«, nr. 9 af »Lazarus« i afdelingen »Lamentationen« i hans samling *Romanzero* (1851). - *unjung und nicht ganz gesund* : (ty.) ikke-ung og ikke helt rask. Citatet lidt frit, orig. har: nicht mehr [ikke længere] ganz gesund. - *Frederikdensyvende Skæg* : hageskæg som Fr. VII's. - *Kaliban* : det ondsksfulde, halvt dyriske væsen i Shakespeares eventyrkomedie *Stormen (The Tempest)* , 1611, tr. 1623). *Toldere* : jf. fx Luk., kap.18, v.9-14 og Matt., kap.9, v.9-13.

403

Prospero : hovedperson i *Stormen* , en fordreven fyrste, der ved sine magiske evner holder Kaliban under kontrol. - *storstilet* : (i typografi) med stor skrift. - *Hus-Postille* : prædikensamling til husandagtsbrug.

404

passeret Linjen : egl. krydset ækvator; her: efter klimakteriet. - *selv tre Snese (...) sætter* : tjeneren Leporellos liste over hans herres erobringer, i en arie i 1. akt af Mozarts og da Fontes opera *Don Giovanni* 732 (Don Juan), 1787. - *retirere sig selv* : klare sig.

405

lave Vraa : beskedne hytte (poet.). - *Skisma* : splid, splittelse. - *Kvindebevægelsen* : Dansk Kvindesamfund, stiftet 1871, indtog under 1880-ernes sædelighedsfejde en ret puritansk holdning.

2.1.4

406

Bestik : orientering; egl. retningsbestemmelse i forhold til kompasset; dettes polretning har en større eller mindre misvisning. - *Molest* : ulempe, overlast. - *mindeligt* : gemytligt.

407

Fedteri : svineri.

408

Nr. 62 : af *Fredmans epistlar*. - *Polonaise* : dansemelodi i 3/4-takt. - *Mowitz (...) i mund* : Ep. 62, str. I, v.1-2. - *tuggbuss* : skrån. - *valkar* : ruller, vender. - *unisont* : enstemmigt. - *Friskt (...) Lund* : Ep. 62, str. 1, v. 10. - *Gröna Lund* : forlystelsespark i Stockholm.

409

»engelsk« *Næse* : betydningen af denne betegnelse for en fysiognomisk bestemmelse, der også findes andetsteds i Drachmanns skrifter, er ukendt for udg. og DSLs ordbogsmateriale.

410

you good for Nothing : (eng.) døgenigt, unyttig person. - *nu er det s'gu (...) Røveren* : ej identificeret. - *berede* : kirkeligt at give en døende den hellige nadver m.v. - *Stemmen* : melodistemmen.

412

Je suis pris (...) Valentin : drikkevisen er ikke identificeret af udg.; sml. n.t.s.75. (fr.) Jeg er betaget af en kvinde med blond hår og mælkehud; men hun gør også min sjæl så meget ondt, som hun lyster: Valentin! - *Verse (...) plein* : (fr.) Skænk, skænk, skænk, skænk, skænk os bredfuldt vin. Oh, oh, Valentin! Skænk os bredfuldt vin.

413

cru : (fr.)vinkvalitet, velvokset i bestemt vindistrikt.

414

Svanesang : sidste sang før døden. - *udødelig (...) Grenaderer* : den præjssiske kong Frederik d. Store (Friedrich II, reg. 1740-86) gav i Torgau 3. nov. 1760 denne opsang til sine soldater: »Rackers, wollt Ihr denn ewig leben« (Møghunde, vil I da leve evigt). - *Jam finis est* : (lat.) det er allerede forbi. Lidt ændret citat fra *Æneiden* , I.sang, v.223, af den romerske digter Vergil (70-19 f.Kr.).

2.1.5

416

Grækerne : i slutningen af 1800-t. måtte den ældre opfattelse af grækerne som ligevægtige og harmoniske vige for en opfattelse, der fremhævede det voldsomme og passionerede: det 'dionysiske' mere end det 'apollinske'. - *Odysseus (...) græder* : fx i *Odysseen* 8. sang, 733 v.520-31. - *Legeme (...) Aand* : spiller vel på mundheldet om en sund sjæl i et sundt legeme, egl. et citat fra den romerske digter Juvenal (d. 128 e.Kr.), *Satirae* 10, v.356.

417

Solatum in tenebris : (lat.) trøst i skyggen. - *Bums* : den skotske digter Robert Burns (1759-96), se Efterskrift s.659. - *Musset* : den franske digter Alfred de Musset (1810-57), se Efterskrift s.657. - *Byron* : se Efterskrift s.657f. - *Evald* : digteren Johs. Ewald (1843-81). - *Carl Bagger* : dansk digter (1807-46). - *Jeppe paa Bjerget* : Holbergs komedie fra 1722 (tr. 1723). - *hele Verden drikker* : Jeppe's monolog i I akt, sc.3. - *Heine* : den tyske digter Heinrich Heine (1797-1856) var af jødisk herkomst; se også Efterskrift s.658.

418

C'est (...) ridicule : (fr.) det er at falde i det latterlige. - *sprænge Miner* : måske: lave rav i den. - *gaa paa Parti* : gå ud sammen; spille. - *taget Deres Parti* : jf. Paludan-Müller: *Adam Homo* , 10. Sang, (1849), str.1. - *Hoved i hendes (...) Lokker af* : hentydning til historien om Samson og Dalila i GT, Dommerbogen kap. 16. - *perdu* : (fr.) fortabt.

422

agréments : (fr.) behageligheder. - *Daarekiste* : galeanstalt. - *Psychen* : se n.t.s.85 og Efterskrift s.660.

423

Guanahani('s) : de indfødtes navn på den ø ved Amerika, hvor Columbus landede i 1492, og som han kaldte San Salvador.

2.1.6

426

sérieux : (fr.) højtidelig(t). - *Kondition (en)* : (tyendes) ansættelsesforhold.

428

Karton : skitse tegnet på groft papir, der overføres på lærredet til malerisk udarbejdelse.

429

sit venia verbo : (lat.) hvis dette udtryk går an; egl. citat af den romerske skribent Plinius d.y. (62-113): *Epistolae*, 5,6, 46. - *skruer* : klemmer, vrider, i skoledrengetortur. - *Canailen(s)* : pøbelens, slynglernes; evt. ludernes?

430

Feu : spillepræmie for optræden ud over det pligtige antal aftener.

431

kan ikke derfor : kan ikke gøre for det.

2.1.7

433

Mais si : (fr.) omtrent: mon ikke. - *Dæksbaad* : mindre fartøj med dæk fra for til agter og én mast. - *Brig* : tomastet skib. - *Rips-Raps* : skrabsammen. - *Aarestrups (...) ombord* : slutlinjerne i str. I af V. Hugos »Chanson de Pirates« i saml. *Les Orientales* (1829) i Aarestrups overs. 734 »Sørøversang« i *Saml.Skr.* (1976), s. 174.

434

Hyrebasser : slyngelagtige fbrhyringsagenter. - *Grog* : sml. 1.3 i dette kap. - *Fakultetet (s)* : d.s.s. den højeste sagkundskabs. - *opstaar i Uforkrænkelighed* : 1. Kor., kap.15, v.42.

435

Tinsoldaten (...) Danserinde : i H.C. Andersens eventyr »Den standhaftige Tinsoldat« (1838). - *Graasten* : granitsten. - *die süsse (...) Daseins* : (ty.) tilværelsens søde vane.

436

Fred (...) Velbehagelighed : Luk., kap.2, v.14.

438

skriver I, Karle : replik af Vielgeschrey i Holbergs komedie *Den Stundesløse* (tr. 1731), 1.akt, sc.5 og

oftere.

2.1.8

438

Zwitterkind : (ty.) hverken-eller; egl.: mellemting, hermafrodit-unge.

439

saare godt : jf. 1. Mos., kap.1, v.31. - *Malière (...)* *Fruentimtnerskolen* : hans komedie fra 1662 var for så vidt efter reglerne, men dog omstridt i starten, så M. fulgte den op med sketchen *La Critique de l'École des Femmes* (1663), hvor han lader den dogmatisk-akademiske Lycidas sige: »De, der kender deres Aristoteles og Horats, ser straks, kære frue, at denne komedie forsynder sig mod alle kunstens regler.« (se.4). - *dine Synder tilgives* : jf. fx Matt., kap.9, v.3. - *grove Effekter* : som drab på scenen el. Kong Lears udstukne øjne.

440

ville engang : sml. Efterskrift s.682f. - *Anilinfarver* : tjærefarver, gerne voldsomme kulører, men af begrænset holdbarhed. - *Kæmpevise* : folkevise. - *Det var om en Midsommer Nat* : begyndelsen af visen »Stolt Elselille« (*Danmarks gamle Folkeviser* 220). Sml. Efterskrift s.661 f.

441

Bederdands : middelalderlig dans, bejlerdans (folkeviseglose). - *Svale(n)* : balkon- el. loggialignende udbygning (folkeviseglose).

442

fra Holmblads Fabrik : dvs. som på spillekort. - *ugenégen* : utilbøjelig.

443

Tralværket : tremmeværket.

445

god Vilje for : kærlighed til.

2.1.9

446

Prise (...) *Øjeblikket* : se n.t.s.135. - *Formue* : formåen, magt. - *er om en Hals* : er i knibe, i livsfare.

448

stryg hende saa til Kagen : pisk hende bundet til skampælen. - *Mestermannen(s)* : bøddelen. - *Nu ville* : se Efterskrift s.682f.

735

2.1.10

450

frisch vom Fass : (ty.) frisk fra fad (som øl el. vin).

453

og oftere i det flg.: *Saa ville vi* : se Efterskrift s.682f.

454

fledført : stillet under omsorg el. afhængighed.

455

Brix(en) : narrestav, det typiske våben hos en nar el. harlekin, hans kendemærke. - *vog* : slog, dræbte.